तेषामधिकारिविशेषेणस्वभावानाह वर्णानामितिपंचभिः जन्मस्थानानुसारिण्यः नीचैरित्यव्ययम् अतोऽयमर्थः मंदाभिर्जन्मभूमिभिर्मंदाः उत्तमाभिरुत्तमाश्चेति ॥ १४ ॥ तपःआलोचनम् ॥ १५ ॥ तेजःप्रतापः एतैरेवाश्रमस्वभावाअपिज्ञेयाः ॥ १६ ॥ १७ ॥ १८ ॥ तद्वाह्यानां स्वभावानाह अशौचमिति शुष्कविग्रहःनिर्मूलकलहः तर्षः तृष्णा ॥ १९ ॥ तत्रतावत्सर्वसाधारणंधर्ममाह अहिंसेति वर्णग्रहणमुपलक्षणार्थम् वर्णधर्मान्गृहस्थप्रकरणेवक्ष्यति ॥ २० ॥ प्रथमंतावदाश्रमेषुब्रह्मचारिणोधर्मावर्ण्यंते सचद्विविधः उपकुर्वाणकोनैष्ठिकश्च तत्रउपकुर्वाण

वर्णानामाश्रमाणांचजन्मभूम्यनुसारिणीः॥ आसन्प्रकृतयोनॄणांनीचैर्नीचोत्तमोत्तमैः॥ १४॥ शमोदमस्तपःशौचंसंतोषःक्षांतिरार्जवम्॥ मद्भक्तिश्चदयासत्यंब्रह्मप्रकृतयस्त्विमाः॥ १५॥ तेजोबलंधृतिःशौर्यंतितिक्षौदार्यमुद्यमः॥ स्थैर्यंब्रह्मण्यतैश्वर्यंक्षत्रप्रकृतयस्त्विमाः ॥ १६ ॥ आस्तिक्यंदाननिष्ठाचअदंभोब्रह्मसेवनम्॥ अतुष्टिरर्थोपचयैर्वैश्यप्रकृतयस्त्विमाः ॥ १७॥ शुश्रूषणंद्विजगवांदेवानांचाप्यमायया॥ तत्रलब्धेनसंतोषःशूद्रप्रकृतयस्त्विमाः॥१८॥ अशौचमनृतंस्तेयंनास्तिक्यंशुष्कविग्रहः॥ कामःक्रोधश्चतर्षश्चस्वभावोऽतेवसायिनाम्॥ १९ ॥ अहिंसासत्यमस्तेयमकामक्रोधलोभता ॥ भूतप्रियहितेहाचधर्मोऽयंसार्ववर्णिकः॥ २० ॥ द्वितीयंप्राप्यानुपूर्व्याज्जन्मोपनयनंद्विजः ॥ वसन्गुरुकुलेदांतोब्रह्माधीयीतचाहुतः ॥ २१ ॥ मेखलाऽजिनदंडाक्षब्रह्मसूत्रकमंडलून्॥ जटिलोऽधौतदद्वासोरक्तपीठःकुशान्दधत्॥ २२॥ स्नानभोजनहोमेषुजपोच्चारेचवाग्यतः॥ नच्छिंद्यान्नखरोमाणिकक्षोपस्थगतान्यपि॥ २३॥

कस्यधर्मानाह द्वितीयमितिनवभिः द्विजःत्रैवर्णिकः आनुपूर्व्याद्गर्भाधानादिसंस्कारमात्रेण द्वितीयमुपनयनाख्यंजन्मप्राप्याचार्येणाहूतोब्रह्मवेदमधीयीत चकारात्तदर्थंचविचारयेत्॥ २१ ॥ किंच मेखलादीन्कुशांश्चदधत् तत्राक्षशब्देनाक्षमाला कथंभूतः जटिलः अनभ्यंगादिनाजातजटः तथाअधौतदद्वासोऽरक्तपीठः दंताश्चवासश्चदद्वासांसि नधौतानितानियस्यसःअधौतदद्वासाः सचासावरक्तपीठश्च नतुकौतुकादिनारक्तंपीठमासनंयस्यसः ॥ २२॥ जपश्चउच्चारोमूत्रपुरीषोत्सर्गः जपोच्चारं तस्मिन्वाग्यतः मौनीभवेत् ॥ २३ ॥